

Değerli Müminler! Bugünkü sohbetimizde yüce dinimizin aileye verdiği önem ve aile fertlerinin birbirlerine karşı olan görev ve sorumluluklarını anlatmaya geçelim; alışacağız. Kur'an-ı Kerim, insanı en üstün yaratık kabul eder. Allah Teâlâ; onu güzel sızette yaratmış, akıl gibi üstün yeteneklerle donatmıştır. Bu hususta Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur : "Andolsun ki, biz insanı en güzel surette yarattık." (1) "Andolsun ki, biz insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Karada ve denizde taşıdık ve onları temiz yiyeceklerden rızıklandırdık. Onları yarattıklarımızın bir oğundan üstün kıldık." (2) İnsanın diğer yaratıklara göre bu üstünlüğü; sebebiyledir ki, O, yeryüzünde Allah Teâlâ'nın iradesini temsil etme görevi gibi üstün bir görevle de görevlendirilmiş, yerde ve göklerde bulunan her şey onun emrine amade kılınmış ve hizmetine verilmiştir. İnsanoğluna bu üstün görev verilmiş olduğunu ifade eden ayeti kerimede şöyle buyurulmuştur: "Hatırla ki, Rabbin meleklerle: Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım (ve ona kendi irademden bazı yetkiler vereceğim) demişti. Melekler: Orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksınız? Oysa biz seni överek tesbih ediyor ve takdis ediyoruz, dediler. Allah da onlara: Ben sizin bilmediklerinizi bilirim" (3) dedi. Böylelikle Allah'ın üstün bir yaratığı olan insan, yalnız başına değil, toplum halinde yaşar. İnsanın içinde yaşadığı toplumun en kutsal; hiş; şüphesiz yok ki ailedir. Aileler birleşerek toplumları meydana getirir. Bu ekildeki topluluk her eşit faziletin kaynağıdır. Sağlıklı nesiller bu yuvada yetişir. Çocuk, yaratılışıla ilgili gelişmesini de ahlak ve terbiyesini de önce buradan alır. İnsan sevgisinin kaynağı da ailedir. Bir milletin sahip olduğu bütünlük ve özellikleri bir ailede görmek mümkündür. Bir toplulukta aile ne kadar sağlam temellere oturur ise o aileden meydana gelen toplum, o nispetle sağlam yapıya sahip olmuş olur. Bunun içinde indir ki dinimiz aileye büyük önem vermiştir. Aile karı ile kocadan oluşur. Bu da evlilik sözleşmesiyle gerçekteleşir. Evlilik olmadan, evlilik sözleşmesi yapılmadan aile kurulmaz. Bunun içinde dinimiz evlenmeyi teşvik etmiştir. Allah'ın en sevgili kulları olan peygamberler evlenerek örnek olmuşlardır. Peygamberimiz: "Dört şey peygamberlerin sıfatlarındandır: Kına yakınmak, koku sürmek, misvak kullanmak ve evlenmek." (4) buyurmuştur. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor: "İnizden kendileri ile huzura kavuşacağınız eşler yaratıp aranızda sevgi ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindendir. Bunda sözleşmelerin dersler vardır." (5) Evlenmemeyi ve aile hayatı dışında kalmayı dindarlık sayanlar, Peygamberimiz tarafından uyarılmışlardır. Enes ibn Malik (r.a.) anlatıyor: Bazı kimseler Peygamberimizin (bilmedikleri gizli) ibadetini sormak ve öğrenmek üzere Peygamberimizin eşlerinin evlerine gelmişlerdi. Bunlara Peygamberimizin ibadeti haber verilince güzel ya bunu (kendileri içinde) azımsayarak: "Biz nerde, Allah'ın Resûlü; nerde? Şüphesiz ki Allah, Peygamberinin göndermiş olan ve gelecekte işlenmesi muhtemel bulunan bütün güzel hallerini bağışlamıştır." dediler. İçlerinden birisi: "Ben geceleri hiş; uyumadan namaz kılacağım" dedi. Öbürü: "Ben de yıl boyu oruç tutacağım" dedi. Bir diğeri de: "Ben de kadınlardan ayrı yaşayacağım, hiş; evlenmeyeceğim." dedi. Onlar böyle konuşurlarken Peygamberimiz bunların yanına geldi ve: "Siz şöyle sözleşmişsiniz değil mi? Fakat şunu biliniz ki, ben sizin Allah'tan en

¸ok korkanınız ve ¨t¨l¨kten korunanızım. B¨yle iken ben kâh oru¸ tutarım, bazı g¨nlerde yerim (yani yıl boyu oru¸ tutmam). Gecenin bir kısmında namaz kılarım, bir kısmında da uyur istirahat ederim. Kadınlarla da evlenirim. (İşte benim s¨nnetim budur) Her kim benim bu yolumda gitmez de ondan y¨z ¸evirirse benden değildir.” (6) buyurdu. Evet, aile nikah ile kurulur, evlenmeyen kimse bu kurumdan yoksun kalır. Evlenmemeyi ve aile kurmamayı fazilet saymak yanlıştır, Peygamberimizin s¨nnetine aykırıdır. Nikah, her ne kadar medenî bir s¨zleşme ise de bir y¨n¨ ile ibadettir. Değerli Kardeşlerim! İnsan aile ortamında huzur bulur. Neslin devamı bu kurumla sağlanır. Pek ¸ok ¨t¨l¨klere karşı en ¨nleyici vasıta ailedir. Peygamberimiz buyuruyor: “Gen¸ler, i¸inizden evlenmeye g¨c¨ yeten evlensin. Zira evlenmek g¨z¨ (haramdan) daha ¸ok yumdurucu, iffeti daha ¸ok koruyucudur. G¨c¨ yetmeyen ise oru¸ tutsun, ¸¨nk¨ orucun şehveti kıran bir ¨zelliği vardır.” (7) Bir başka hadisi şerif de mealen ş¨yledir: “Kul evlendiği vakit dininin yarısını tamamlamış olur. Artık geri kalan yarısında da Allah'a karşı gelmekten ka¸ınsın.” (8) Aile kurulurken eşlerin birbirlerini se¸mesi ¨nem kazanır. Ç¨nk¨ bu, ge¸ici bir s¨re i¸in bir araya gelme değil, ¸oğunlukla ¨l¨me kadar devam edecek bir s¨zleşmedir. Eşler birbirlerinde bu kurumun devamını sağlayacak ¨zellikleri aramalıdırlar. “Canım ne olacak evlenmek helal ise ayrılmak da helaldir” deyip gerekli araştırmayı yapmadan karar vermek, sonunda pişmanlık duymaya sebep olur. Peygamberimiz bu konuda bir uyarıda bulunuyor ve eşlerde tercih edilmesinde yarar olan ¨zelliğe dikkatimizi ¸ekiyor. Ş¨yle buyuruyor: “Kadın genelde d¨rt ¨zelliği i¸in nikah edilir: Malı i¸in, soyu i¸in, g¨zelliği i¸in ve dini i¸in. Sen dindar olanı se¸ ki varlığın artsın.”(9) Peygamberimiz kadını, bu d¨rt ¨zellikten herhangi birisi ile nikah etmenin mubah olduğunu, ancak dindar olan kadının tercih edilmesini tavsiye ediyor. Ç¨nk¨ Kur'an-ı Kerim, bu ¨zelliğe ¸ok ¨nem veriyor. Peygamberimize sordular: “Ey Allah'ın Resûl¨! Kızlarımız k¨lelerimizle evlenebilecekler midir? Bunun ¨zerine şu ayeti kerime nazil oldu. “Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir diğiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız i¸in sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki, Allah katında en değerli olanınız O'ndan en ¸ok korkanınızdır. Ş¨phesiz Allah bilendir ve her şeyden haberdardır.” (10) &Elbette Allah katında ¨st¨n bir değeri olan kimse, diğerlerine tercih edilir ve edilmelidir. B¨yle davranan kimse pişman olmaz. Dindar olan kadın, kocasının malını korur, israftan sakınır. Çocuklarının terbiyeleri ile ilgilenir, onları da dinlerine bağlı olarak yetiştirir. Bu ise aileye huzur getirir. Bunun i¸indir ki Peygamberimiz: “D¨nya bir meta'dır (ge¸imlidir), en hayırlı meta' ise salih (iyi) bir kadındır.” (11) buyurmuştur. Bir başka hadisi şerif ise mealen ş¨yledir: “İnanmış bir kişi Allah Teala’nın emirlerine sarılıp yasaklarından ka¸ındıktan sonra salih bir kadından daha hayırlı hi¸bir şey elde etmiş olamaz. (Ç¨nk¨ iyi bir kadın) Eşinin s¨ylediğini tutar, y¨z¨ne bakarsa g¨n¨ a¸ılır, karısı(nın bir şeyi yapması veya yapmaması) ¨zerine yemin ederse yeminini yerine getirir. Eşinin bulunmadığı zamanda ona ve malına hıyanet etmez.” (12) Ailenin kurucuları olan karı ile kocanın ayrı ayrı hakları ve g¨revleri vardır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de: “Erkeklerin kadınlar ¨zerindeki hakları gibi kadınların da erkekler ¨zerinde birtakım iyi davranışa dayalı hakları vardır.”(13) buyurulmuştur. Peygamberimiz de ş¨yle buyurmuştur: “Dikkat edin, sizin karılarınız ¨zerinde hakkınız var, kadınlarınızın da sizin ¨zerinizde hakkı vardır. Sizin karılarınız ¨zerindeki hakkınız, hoşlanmadığınız kimseleri minderinize oturtmamaları ve sevmediğiniz kimselerin evinize

girmelerine izin vermemeleridir. Dikkat ediniz, onların da sizin üzerinizdeki hakları, giyimlerini ve yiyeceklerini iyi bir şekilde yapmanızdır.” (14) Peygamberimiz Veda Haccı’nda bir konuşma yapmış, önemli konulara temas etmiştir. Hadis ve tarih kitaplarında yer alan bu konuşmanın bir bölümünü karı-koca haklarına ayırmış ve şöyle buyurmuştur : "Ey insanlar! Kadınların haklarına riayet etmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı size tavsiye ederim. Siz kadınları Allah emaneti olarak aldınız. Onların iffet ve ismetlerini Allah adına söz vererek helal edindiniz. Sizin kadınlar üzerinde haklarınız, onların da sizin üzerinizde hakları vardır.” (15) Karı ile kocanın birbirlerine karşı olan hak ve görevlerine kısaca işaret edelim: Karının Hakları -Evlenme sırasında erkeğin kadına ödediği veya ödeyeceğini taahhüt ettiği para veya mal kadının hakkıdır. -Nafaka, kişinin bakmakla yükümü olduğu kimselerin yiyecek, giyecek ve konut giderlerini karşılamak demektir. Nikah işlemi tamamlanınca, kadının nafakası normal ölçüler içinde kocaya aittir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur: “Annelerin beslenmesi ve giyimi, uygun bir şekilde çocuk babasına aittir.” (16) Koca üzerine borç olan eşinin nafakası, sosyal durumlarına uygun olmalıdır. Ayrıca zengin olan kocanın karısına bir hizmetiçi tutarak ev işlerini gördürmesi de kadının hakkıdır. -Kocanın Hakları -Kocanın meşru isteklerini yapmak, ailenin huzur ve düzenini bozacak davranışlardan sakınmak. -Kocasına sevgi ile bağlanmak ve kadınlık görevini yerine getirmek. -Ailenin iffetini ve şerefini korumak, kocasının evini ve malını muhafaza etmek ve israftan sakınmak. -Karı-koca bu özetlediğimiz karşılıklı hak ve görevlerine riayet ettikleri takdirde hem kendileri mutlu olur, hem bu yuvada yetişen çocuklar anne-babaya saygılı olur. -Değerli Kardeşlerim! -Ailedeki mutluluk, karı ile koca arasındaki sevgi ve saygıya bağlıdır. Eşler, yuvada mutluluğu sağlamak için gerekli fedakarlığı gösterecek, huzur bozucu tutum ve davranışlardan sakınacaklardır. Karı ile kocanın herhangi bir sebeble aralarının açılması halinde Allah Teâlâ her iki taraf ailelerine görev vermekte ve şöyle buyurmaktadır: -”Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Bunlar barıştırmak isterlerse Allah aralarını bulur. - Şüphesiz Allah her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olandır.” (17) Aile reisi olan erkek eşine karşı yumuşak davranacak, kaba hareketlerden sakınacaktır. Peygamberimiz: “Sizin en hayırlınız ailesine en hayırlı olanınızdır. Ben aileme karşı sizin en hayırlınızım.” (18) buyurmuştur. Her şeyde olduğu gibi, aile hayatında da örnek alacağımız Peygamberimizdir. O, eşleri ile gayet iyi geçinir, onların sıkıntı veren bazı davranışlarına tahammül ederdi. Bir gün Hz. Aişe bir şeye darılarak Peygamberimize yüksek sesle konuşuyordu. Bu sırada Hz. Ebû Bekir gelmiş, kızını azarlamak istemiş, fakat Peygamberimiz buna engel olmuştu. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir kalkmış gitmiş, bir süre sonra tekrar geldiğinde karı-kocanın barıştıklarını görüş ve: “Az önce kavganıza şahit olduk, şimdi de barıştığınıza şahit olalım.” dedi. Bunun için Peygamberimiz buyuruyor : “İman eden bir erkek, iman etmiş bir kadına (onda hoşlanmayacağı bir huydan dolayı) kızmasın. Çünkü onun bir huyundan hoşlanmıyorsa diğer huyundan hoşlanabilir.” (19) Peygamberimiz bu hadisi şerifte kocayı uyarıyor. Eşindeki hoşlanmadığı bir huyu sebebiyle yuvayı sarsacak hatta dağılmasına sebep olacak tavırlardan sakınılmasını söylüyor. Elbette bu, kadın için de geçerlidir. O da, aile kurumunun tehlikeye düşmesine meydan verecek söz ve davranışlardan sakınmalıdır. Hatta Peygamberimiz, kocaları ile uyum içerisinde olan kadınları müjdelemiş ve şöyle buyurmuştur: “Kadın beş vakit namazını kılar, Ramazan orucunu tutar, iffetini korur ve kocasına saygı gösterirse kendisine: “Hangi kapısından istersen cennete gir.” (20) denir. Değerli Kardeşlerim! Aile fertleri arasında

özen gösterilmesi bakımından çocuklar da önemli bir yer işgal eder. Anne ve babaya Allah'ın birer hediyesi olan çocuklar aile bahçesinin gülleridir. Onları sevgi ile yetiştirip topluma yararlı bir kimse olarak hazırlamak, anne-babanın başta gelen görevleri arasındadır. Çocuk küçük yaştan itibaren iyi terbiye edilirse, hem ailesine hem de milletine yararlı ve hayırlı bir insan olur. İyi terbiye edilmediği ve eğitilmediği takdirde, ne kendisine ne de başkasına yararı dokunmayacağı gibi, aile için de toplum için de zararlı hale gelir. Bunun için dinimiz, geleceğin teminatı olan çocuklarla ilgili olarak aileye büyük sorumluluklar yüklemiştir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor: “Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun.” (21) Cenab-ı Hak bu ayeti kerimede müminlere önemli bir görev veriyor. Hem kendilerinin ve hem de aile fertlerinin cehenneme gitmelerine sebep olacak davranışlardan uzak durmalarını emrediyor. Çünkümümin kendinden sorumlu olduğu gibi ailesinden de sorumludur. Nitekim Peygamberimiz kişilerin sorumluluklarını hatırlatırken şöyle buyurmuştur: “Hepiniz çobansınız ve hepiniz çobanlıığınızdan sorumlusunuz. Amir, koruyucudur ve maiyetinden sorumludur. Kişi ailesinin koruyucusu ve eli altında bulunanlardan sorumludur. Kadın eşinin evinin koruyucusudur, eli altında bulunanlardan sorumludur. Hizmetçi efendisinin malının koruyucusudur ve eli altında bulunanlardan sorumludur. Hülasa hepiniz çobansınız ve her biriniz emri altında bulunanlardan sorumludur.” (22) Hz. Ömer: “Ey Allah'ın Resûlü! Kendimizi koruruz fakat ailemizi nasıl koruyabiliriz? diye sordu. Peygamberimiz: “Allah'ın sizi yasakladığı şeylerden onları sakındırırsınız ve Allah'ın size emrettiği şeyleri onlara emredersiniz. İşte bu, onları korumak demektir” (23) buyurdu. Bir başka hadisi şerif de mealen şöyedir: “Çocuklarınıza yedi yaşına geldiklerinde namaz kılmalarını emredin.” (24) Değerli Kardeşlerim! Çocukların inançi, sağlıklı, manevî değerlerine bağlı, vatan ve millet sevgisi ile dopdolu olarak yetiştirilmesinde birinci derecede ailenin sonra da toplumun rehberliği önemlidir. Peygamberimiz: “Çocuklarınıza hoş muamelede bulunun ve onları güzel terbiye edin.” (25) buyurmuştur. Anne-babaların çocukları ile ilgili dinî ve millî görevlerini ihmal etmeleri, ilerde onları ve hatta toplumu rahatsız edecek olayların meydana gelmesine sebep olur. Nitekim zaman zaman medyaya ve basına yansıyan olaylar, sadece anne-babaları değil izleyen herkesi üzmettedir. Bunun için önellikle anne-babalar çocuklarının terbiyesine, eğitimine özen göstermeli ve onların kötü alışkanlıklar edinmemeleri için hiçbir fedakarlığı esirgememelidirler. Çocuklarını iyi terbiye eden ve yetiştiren anne babaları Cenab-ı Hak'ın cennetle mükafatlandıracağını Peygamberimiz haber vermiş, şöyle buyurmuştur: “Kim ki üçtane kız çocuğu yetiştirir, güzel terbiye eder, everir ve onlara iyilikte bulunursa onun için cennet vardır.” (26) Değerli Kardeşlerim! Çocuklar genelde anne-babayı önek alırlar. Onların söz ve davranışlarından etkilenirler. Bunun için anne-baba çocuklarının dürüst, ahlâkı ve faziletli yetişmeleri için onlara önek olmaları gerekir. Abdullah b. Amr (r.a.) anlatıyor: “Ben küçüktüm, Peygamberimizin evimizde bulunduğu bir günde, annem beni: "Gel sana bir şey vereceğim” diye çağırdı. Peygamberimiz anneme: “Çocuğa ne vermek istedin?” diye sordu. Annem: “Hurma vereceğim.” Dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz: “Eğer (çocuğu aldatıp ona) bir şey vermeyeydin, sana bir yalan günahı yazılırdı.” (27) buyurdu. Peygamberimiz burada önemli bir uyarıda bulunuyor. Anne-babaların yapmayacakları şeyleri çocuklarına va'detmemelerini öğütlüyor. Bu hem anne babaların yalan söyleme gibi bir günahı işlemelerine hem de çocukların ahlâkı

